

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ

Στη σοκολάτα βουτάει ο Τιμ Μπάρτον.
Έκθεση ζωγραφικής του Χριστόφορου Παπα-
χριστοφόρου στην Αθήνα.
ΣΕΛ. 36

E-mail: news@alithia-news.com

ΓΝΩΜΗ

Τα πουλιά

Προσπάθησες ποτέ ν' ακούσεις τον ήχο των πουλιών; Δοκίμασες ποτέ να βουτήξεις στις μελωδίες των φτερωτών σου φίλων; Κούρνιασες ποτέ στη μουσικότητα του χελιδονιού; Ένωσες ποτέ την παγωμένη αύρα της περιστέρρας; Ταξίδεψες ποτέ με τις νότες της πέρδικας; Σε άγγιξε ποτέ με τη μαγική του μπαγκέτα το αηδό-νι; Όχι; Ε, τότε, για ποιο νόημα της ζωής μου τσαμπουνάς από το πρωί μέχρι το βράδυ;

Εργαστηριακό Πρόγραμμα Θεάτρου Σκιών

Ολοκληρώθηκε με επιτυχία το Εργαστηριακό Πρόγραμμα Θεάτρου Σκιών που απευθυνόταν σε παιδιά των Δημοτικών Σχολείων της Ελεύθερης Επαρχίας Αμμοχώστου. Το πρόγραμμα στόχευε στην πληρέστερη γνωριμία των παιδιών που επισκέπτονται το Πολιτιστικό Κέντρο Κατεχομένων Αμμοχώστου με την παραδοσιακή τέχνη του Θεάτρου Σκιών, μια τέχνη που έχει αντέξει στο πέρασμα του χρόνου και ελκύει, ακόμη, ένα μεγάλο ακροατήριο. Το πρόγραμμα στόχευε επίσης στην εκμάθηση του τρόπου κίνησης των φιγούρων πίσω από τη φωτισμένη οθόνη.

Όπως δήλωσε ο Δήμαρχος Αμμοχώστου Γιαννάκης Σκορδής, που είναι και πρόεδρος του Π.Κ.Κ.Α., στα πλαίσια του προγράμματος διεξήχθησαν 12 εργαστήρια στα οποία συμμετείχαν η Στ' τάξη του Α' Δημ. Δερύνειας, η Δ' τάξη του Β' Δερύνειας, η Στ' τάξη του Γ' Δερύνειας, η Γ' τάξη του Δημ. Σχολείου Λιοπετρίου, η Γ' τάξη του Β' Σωτήρας, η Α' και Β' τάξεις του Δημοτικού Σχολείου Ξυλοφάγου. Στα εργαστήρια αυτά συμμετείχαν συνολικά 347 παιδιά. Χορηγοί του προγράμματος: Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου, International Navigation Company, Κοινωνικός Όμιλος Αλέξανδρος Ωνάσης, Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου.

Η απόλαυση των παιδιών ήταν εμφανής, τόσο με τα συμμετοχικά παιχνίδια για την εκμάθηση της τέχνης της κίνησης των φιγούρων όσο και με τη δική τους δημιουργικότητα που καλλιεργήθηκε ταυτόχρονα. Η ολοκληρωμένη εμπειρία της δημιουργικότητας, η καλλιέργεια μεθόδων και τεχνικών για έκφραση, η καλλιέργεια της δεξιότητας και η χρήση των χεριών στην κατασκευή φιγούρων, στόχο είχαν τη μετάδοση μηνυμάτων και γνώσης για την παράδοση, την ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου μας, και, ως εκ τούτου, την καλλιέργεια της αγάπης για την ιδιαίτερη πατρίδα και της έγνοιας για το μέλλον του τόπου μας.

Γράφει ο Πανίκος Παιονίδης*

Εχω ένα πρόβλημα με τις σημειώσεις μου. Δεν μπορώ πια να τις διαβάσω, ούτε και στο κλειστό κύκλωμα της τηλεόρασης με το οποίο, χάρις στον αξέχαστο Πλουτή Σέρβα, εξακολουθώ να επικοινωνώ με τον γραπτό λόγο. Το μηχανήμα διαβάζει τυπωμένα κείμενα κι οι σημειώσεις μου είναι γραμμένες με το χέρι και σε σημειωματάρια μικρά, μερικά από τα οποία άρχισαν να ξεθωριάζουν.

Όταν ύστερα από κάθε καινούργια συνάντηση με τον Μίκη κατέγραφα τις κουβέντες, τις σκέψεις του, πίστευα πως στοιχειοθετούσα ένα πολύτιμο αρχείο. Και να, τώρα, που θέλω να γράψω κάτι ιδιαίτερο - προσεγγίσαμε κι οι δυο μας αισίως τα ογδόντα - ανακαλύπτω πως θα πρέπει να στηριχτώ αποκλειστικά στην μνήμη.

Μπροστά μου και ο Μίκης των οργανωμένων διαδηλώσεων μετά την δολοφονία του Γρηγόρη Λαμπράκη, και ο Μίκης του Παρισιού στα χρόνια της χούντας, κι ο Μίκης στην Κύπρο, κι ο Μίκης, όμως, στο σπίτι της Επιφανούς, αντίκρι ακριβώς της Ακρόπολης. Τον έχω όμως μπροστά μου και στο Βραχάτι, στο σπίτι πλάι στην θάλασσα. Μπροστά μου βρίσκεται και στο άλλο σπίτι του, του Σαρωνικού αυτή τη φορά, στο σπίτι των Περιγιάδων. Πόσοι και πόσοι τόποι είναι για μένα δεμένοι με τον Ψηλό, με την άπλα της σκέψης του, με την ακτινοβολία της παρουσίας του. Όπου βρισκόταν γέμιζε τον χώρο, γινόταν αυτόματα το κέντρο, το σημείο αναφοράς.

Πρώτη-πρώτη όμως εικόνα που ξετυλίγεται αυτή την στιγμή μπροστά μου είναι ενός διαμερίσματος, σε εργατική συνοικία του Παρισιού, με τραπέζια στρωμένα παντού. Στην κρεβατοκάμαρα, στον διάδρομο, στην κουζίνα. Κι απάνω ταραμοσαλάτες κι άλλες ανατολίτικες λιχουδιές. Κι επικεφαλής ο Μίκης, να διευθύνει με τις χερούκλες του μιαν απίθανη χορωδία. Ήταν όλοι Τούρκοι δημοκράτες, πολιτι-

Ένας οραματιστής που δρασκελά την εποχή του

Ο Ψηλός

κοί πρόσφυγες. Την συγκέντρωση την φιλοξενούσε ο φίλος μου, ο Ενίς Τσοσκούν, ο γραμματέας της Τουρκικής Επιτροπής Ειρήνης που, παρεμπιμπτόντως, όταν τα κατάφερε και τσασκασε από την στρατοκρατούμενη πια Τουρκία, με πήρε στο τηλέφωνο και μου είπε πως δεν ξέρει πού να πάει, κι εγώ του είπα πήγαινε στο Παρίσι, θα σου προσφέρει στέγη ένας φίλος μου. Έτσι κι έγινε. Βρήκε στέγη για κάποιο διάστημα. Είχε το επάγγελμά του, ήταν δικηγόρος. Επιδίωξε. Κάποια στιγμή τα κατάφεραν και η σύζυγός του κι ο γιος του να το σκάσουν και τα έξοδα πολλαπλασιάστηκαν. Ετοίμαζαν τώρα όλοι μαζί ανατολίτικα σαλατικά στο σπίτι, κι εκείνος τάκανε διαδρομή σ' εστιατόρια.

Όταν βρεθήκαμε με τον Ενίς στο Παρίσι έτυχε εκείνες τις μέρες να βρίσκεται εκεί και ο Μίκης, κι ο Ενίς προθυμοποιήθηκε να μας φιλέψει. Και για να δώσει και πολιτικό τόνο στο τσιμπούσι μάζεψε και τους συναγωνιστές του, που το θεώρησαν μεγάλη τιμή να συμφάγουν με τον Μίκη Θεοδωράκη.

Υπάρχει μια λεπτομέρεια γύρω απ' αυτή την συνάντηση που αξίζει να την αναφέρω. Εμείς είχαμε πάει στον Ενίς πιο μπροστά, τα τραπέζια ήταν ήδη στρωμένα, κι η Έλλη πρόσεξε σαν κερασάκι στο κάθε πιάτο και μια ελιά.

Αμάν, να τις βγάλουμε - είπε - ο Θεοδωράκης δεν μπορεί να δει ελιά μπροστά του. Είναι αλλεργικός.

Προλάβαινε κι απομάκρυναν τις ελιές, η όσφρηση όμως του Μίκη αποδείχτηκε πολύ ισχυρή.

Εδώ μου μυρίζει ελιά, είπε, μόλις κάθισε. Ημέρα κύλησε σε μια πρωτόφανη έξαρση. Ήταν τρομερά ευαίσθητος στο θέμα σχέσεις με τον Τουρκικό λαό. Γι' αυτό και δεν κουραζόταν να μιλάει και να προπαγανδίζει την ιδέα της φιλίας. Μέχρις αργά το βράδυ, στο σπίτι του Ενίς αντηχούσαν τραγούδια.

Τραγουδήσαμε επαναστατικά τραγούδια, την Διεθνή, όλα μπήκαν σε μια ατμόσφαιρα λεβεντιάς.

Ζεστός, αυθόρμητος ο Μίκης φωτογραφήθηκε με όλους και με τον καθένα ξεχωριστά.

Όταν, αργότερα, έστειλε την Ελληνοτουρκική Επιτροπή Φιλίας και την άνοιξη του '88

πήγε στην Κωνσταντινούπολη ως πρόεδρος της Επιτροπής, μίλησε και για το έγκλημα της εισβολής του Αττίλα στην Κύπρο, αλλά και για τα δικά μας λάθη. Αρκετοί, τότε, δεν τον κατάλαβαν. Ιδιαίτερα εδώ, στο νησί.

Ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Γιώργος Βασιλείου, είχε ήδη ανακοινώσει την παρασημοφόρηση του Θεοδωράκη για την προσφορά του στον αγώνα για την ελευθερία. Και, να, ακούστηκαν φωνές που απαιτούσαν να κλείσουν και τα λιμάνια και τα αεροδρόμια. Η Κύπρος έγινε απαγορευμένη ζώνη για τον Μίκη Θεοδωράκη.

Ήταν δύσκολες, πολύ δύσκολες εκείνες οι μέρες και για μένα προσωπικά. Γιατί ο Βασιλείου μου είχε αναθέσει τον ρόλο της διευθέτησης του προβλήματος. Με την ματαίωση φυσικά της επίσκεψης.

Πήρα τον Μίκη στο τηλέφωνο κι άρχισα από μακριά, μίλησα για τις ευαισθησίες και τις πληγές που υπήρχαν ακόμα στο νησί, για να καταλήξω με την παράκληση να κατανοήσει την λεπτή θέση του νεοεκλεγέντος Προέδρου. Κατανόησε, κατάπιε την πίκρα κι όταν αργότερα ο Βασιλείου του έστειλε επιστολή με ευχές για τα γενέθλιά του ευχαρίστησε με μια δική του ζεστή επιστολή.

Δεν ήταν όμως η πρώτη φορά που η Κύπρος έκλεινε τις πόρτες της στον Θεοδωράκη. Στα χρόνια της χούντας, όταν βρισκόταν εξόριστος εκτός Ελλάδος, προσκλήθηκε στην Βρυτού με την ορχήστρα του, και με την ευκαιρία εξέφρασε και την επιθυμία να επισκεφτεί και την Κύπρο, επενέβησαν όμως αμέσως οι γνωστές καταστάσεις κι ο Μακάριος είπε όχι. Προσγειώθηκε, όμως, το αεροπλάνο του στο τότε αεροδρόμιο της Λευκωσίας, και πήγαμε οι φίλοι του να τον δούμε. Δεν εξέφρασε, ούτε και τότε πίκρα. Μιας κατανόησε.

Αργότερα, φυσικά, επί προεδρίας Κλησιόδη τήμας η Κύπρος όπως έπρεπε τον μεγάλο μόνιμο συνθέτη που όπου πήγαινε έθετε ως προτεραιότητα το πρόβλημα της κυπριακής ελευθερίας.

Αύριον η συνέχεια.

*Από την ανέκδοτη συλλογή
Η μικρή μου Πίνακοθήκη.